

TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER İŞBİRLİĞİ KONSEYİ 1. ZİRVESİ BİLDİRİSİ

Almatı, 21 Ekim 2011

Azerbaycan Cumhurbaşkanı Sayın İlham Aliyev, Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev, Kırgız Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Roza Otunbayeva ve Türkiye Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı Sayın Bekir Bozdağ, 21 Ekim 2011 tarihinde Almatı'da düzenlenen Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (bundan sonra "Türk Konseyi" olarak anılacaktır) 1. Zirvesi'nde bir araya gelmişler ve

Bağımsızlıklarının 20. yılını kutlayan Azerbaycan, Kazakistan ve Kırgızistan'ın, siyasi, ekonomik, sosyal, hukuki ve diğer alanlardaki reformlar sayesinde göstermiş oldukları kayda değer ilerlemeyi teyit ederek; bağımsız devletler olarak uluslararası toplumdaki konumlarını pekiştirmelerini takdir ederek;

Türk Dili Konuşan Ülkeler (bundan sonra "Türk Devletleri" olarak anılacaktır) arasında ortak tarih, dil, kimlik ve kültüre dayanan ilişkileri daha da geliştirme ve dayanışmayı daha da güçlendirme niyetlerini yineleyerek;

Daha önceki 10 Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Zirveleri ile bu Zirve Toplantılarında kabul edilen Bildirilerin hükümleriyle mutabakatlarını teyit ederek;

Nahçıvan Anlaşması'yla öngörüldüğü üzere, Türk Konseyi'nin tam teşekküllü bir uluslararası kuruluş olarak kurulmasından duydukları memnuniyeti yineleyerek;

Zirvelerin Türk Konseyi'nin kurumsal çerçevesi altında tekrar düzenlenmeye başlamasının özel önemini idrak ederek;

Türk Devletleri arasında kapsamlı bağlar ve mevcut dayanışmanın Avrasya bölgesindeki bölgesel ve uluslararası işbirliğini güçlendirdiğinden emin olarak;

Ekonomik işbirliğinin Türk Konseyi Üye Ülkeleri arasındaki bölgesel bütünleşme bakımından itici güç olduğunu kabul ederek;

Helsinki Nihai Senedi başta olmak üzere, Birleşmiş Milletler Şartı'nın amaç ve ilkeleri ile Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı belgelerine bağlılıklarını ifade ederek;

Egemenlik, toprak bütünlüğü, sınırların dokunulmazlığı, içişlerine müdahale etmeme, kuvvet kullanmaktan veya kullanma tehdidinden kaçınma temel ilkelerine uygun şekilde Devletlerin siyasi ve ekonomik güvenliğini güçlendirmeyi amaçlayarak;

aşağıdaki hususları açıklamışlardır:

I. Genel Konular

1. Almatı'da düzenlenen Türk Konseyi 1. Zirvesi'nin Türk Devletleri arasında ikili ve çok taraflı ilişkilerin ve işbirliğinin gelişmesinde yeni bir döneme işaret ettiğini not etmişlerdir.
2. Aralarındaki ortak tarih, kültür, dil ve kimlikten ortaklığından hareketle karşılıklı çıkarlarını, ilişki ve dayanışmalarını daha da geliştirme kararlılıklarını ifade etmişlerdir.
3. Nahçıvan Anlaşması'nı tamamlayan Anlaşmalar ve Türk Konseyi tüzüklerini kapsayan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Sekretaryası Arasında Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Sekretaryası'na Dair Evsahibi Ülke Anlaşması, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Tüzüğü, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Himayesinde Faaliyet Gösteren Türk Dili Konuşan Ülkeler Aksakallar Konseyi Tüzüğü ve Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Sekretaryası Personel Tüzüğü'nün sonuçlandırılmalarından duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir.
4. Türk Devletleri arasındaki koordinasyonun temel danışma kurumu olarak Türk Konseyi Sekretaryası'nın önemli rolünü teslim etmişler ve Sekretarya'nın faaliyetlerinin geniş çaplı bölgesel işbirliğine yeni bir canlılık katacağına olan inançlarını kaydetmişlerdir.
5. Üye Ülkelerdeki kitle iletişim araçlarının, kamuoyunda Türk Konseyi ve Konsey'le ilgili kuruluşlar hakkında daha fazla farkındalık sağlamak konusunda önerili bir rol oynaması gerektiğini vurgulamışlar; bu bağlamda "Türk Dili Konuşan Ülkeler Medya Platformu"nun kurulmasını memnuniyetle karşılamışlardır.

6. İstanbul'da 29-30 Eylül 2011 tarihlerinde düzenlenen Aksakallar Konseyi 2. Toplantısı'nda kabul edilen tavsiye kararlarını memnuniyetle karşılamışlar ve Üye Ülkelerin ilgili Hükümet kuruluşlarından, bu kararların uygulanmasını temin edecek mekanizmaların değerlendirilmesi ve tasarlanması amacıyla Sekreteryaya'nın eşgüdümünde ortak komiteler oluşturulmasını istemişlerdir.

II. Ekonomik Konular

7. Ticaret ve ekonomi alanlarındaki ilişkilerin eşitlik ve karşılıklı yarar ilkeleri temelinde geliştirilmesi ve endüstri, tarım, ulaşım, iletişim, su ve enerji konuları, alternatif enerji ve turizmi kapsayan bütün alanlarda işbirliğinin geliştirilmesi niyetlerini ifade etmişlerdir.
8. Karşılıklı olarak yarar sağlayan ekonomik bağların derinleştirilmesi için Üye Ülkeler arasındaki yatırım ortamının iyileştirilmesinin önemini vurgulamışlardır.
9. Ekonomik işbirliğinin temel amacının Türk Konseyi Üye Ülkeleri arasında malların, sermayenin, hizmetlerin ve teknolojinin serbest dolaşımını gerçekleştirmek olduğunu ifade etmişlerdir.
10. Astana'da 13 Ekim 2011 tarihinde düzenlenen Ekonomiden Sorumlu Bakanların 1. Toplantısı'nda alınan kararlara tam destek vermişler; yatırım ortamının iyileştirilmesi; ekonominin çeşitlendirilmesine yönelik önlemler, ulaştırmanın geliştirilmesi, ekonomik ilişkilerin temeli olarak girişimcilik konularında çalışma grupları kurulması kararını memnuniyetle karşılamışlar ve Bakanlardan, bir sonraki Devlet Başkanları Toplantısı'na kadar kaydedilen ilerleme hususunda rapor vermelerini istemişlerdir.
11. Bu çerçevede, İş Konseyi faaliyetlerinin Türk Devletleri iş çevreleri arasındaki yararlı bağlantıları güçlendireceğine olan inançlarını not ederek, Türk İş Konseyi'nin kurulmasını ve açılış toplantısında alınan kararları memnuniyetle karşılamışlardır.
12. Kamu-Özel Sektör Ortaklığı modeli kapsamındaki öncü projelerin gerçekleştirilmesini daha da teşvik etmişler ve bu amaçla ortak girişimler gerçekleştirilmesi için Ekonomi Bakanlarına çağrıda bulunmuşlar ve Türk İş Konseyi'ni bu yönde teşvik etmişlerdir.
13. Yatırımcıları olumsuz etkileyen gayrimenkul edinme önündeki engelleri kaldırmak amacıyla gayrimenkul edinme mevzuatının uyumlaştırılmasına yönelik çabaları not etmişlerdir.

14. Bir Sigorta Şirketleri Birliği'nin kurulmasının ticari işlemleri güvence altına alacağı inançlarını yinelemişlerdir.
15. Ticaret ve yatırım imkanlarının geliştirilmesi amacıyla özellikle işadamlarına vize ve çalışma izinleri ita edilmesinin kolaylaştırılmasına yönelik mevcut çabaların güçlendirilmesi üzerinde mutabık kalmışlardır.

III. Uluslararası Projeler

16. Hazar havzası enerji kaynaklarının Avrupa'nın enerji güvenliğinin sağlanması konusunda artan rolünü teyit etmişler, stratejik Bakü-Tiflis-Ceyhan ham petrol boru hattı ve Bakü-Tiflis-Erzurum doğalgaz boru hattının sadece küresel enerji güvenliğine katkıda bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda bölge ülkelerinin sürdürülebilir ekonomik kalkınmasını desteklediğini dile getirmişlerdir. Bu kapsamda, Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattının artırılan kapasitesinden daha fazla yararlanılmasının önemine dikkat çekmişler, mevcut ve gelecekteki Hazar limanları ve Türk Devletlerinin petrol terminalleri ile Bakü-Tiflis-Ceyhan ham petrol boru hattı ve Azerbaycan topraklarından kaynaklanan diğer ulaştırma sistemleri arasındaki bağlantının önemini vurgulamışlardır.
17. 2012 yılı itibariyle hayata geçirilmesi planlanan yeni Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu bağlantısının Türk Devletleri arasındaki ulaşımı kolaylaştıracağını, Avrasya bölgesindeki ticaret hacminin artmasına katkıda bulunacağını ve bölgesel kalkınma ve ekonomik işbirliğine yardımcı olacağını dile getirmişlerdir.

IV. Güvenlik Konuları

18. Türk Konseyi çerçevesinde, Üye Ülkeleri ilgilendiren güvenlik konularında ortak tutum geliştirmek amacıyla görüşmeler gerçekleştirmeye karar vermişlerdir.
19. Ulusal ve bölgesel güvenlik, istikrar ve barışın devamının yanı sıra, demokrasi, insan hakları ve temel özgürlüklere saygı, pazar ekonomisinin geliştirilmesi, hukukun üstünlüğü ve iyi yönetim ilkelerine bağlılıklarını teyit etmişlerdir.
20. Sınırların zor kullanılarak değiştirilmesinin kabul edilemeyeceğine dair tutumlarını yinelemişler, uluslararası toplumun, devletlerin barış ve istikrarını, egemenliğini ve toprak bütünlüğünü tehdit edebilecek saldırılarla mücadelesinin güçlendirilmesinin küresel güvenliğin

korunmasında belirleyici bir unsur olduğuna dair inançlarını not etmişlerdir.

21. Kuvvet kullanımına başvuran aşırıcılık, bölücülük ve terörizm ile insan ticareti ve yasadışı göç, uyuşturucu ve psikotropik madde kaçakçılığı, sınıraşan örgütlü suçlar ile ateşli silah kaçakçılığı gibi belirli tehditlere karşı mücadelede işbirliği ve ortak hareket etmenin önemini bir kere daha vurgulamışlar ve uluslararası toplum içinde bu amaca yönelik dayanışmanın önemine vurgu yapmışlardır.
22. BM Teşkilatının uluslararası güvenlik ve sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesi için küresel ve stratejik sorunların çözümünde oynadığı rolün güçlendirilmesine özel önem verdiklerini not etmişlerdir. BM bünyesinde sürdürülmekte olan reformların, BM'nin sahip bulunduğu imkanların uluslararası hukuki düzene yönelik yeni tehditlere karşı etkin ve ivedi olarak kullanılmasına yönelik olması gerektiğini teyit etmişlerdir.
23. Silahların kontrolü, silahsızlanma ve Kitle İmha Silahlarının (KİS) yayılmasının önlenmesi yoluyla uluslararası barış ve güvenliğin tesisine desteklerini dile getirmişlerdir.
24. Güney Kafkasya'da kalıcı istikrarın ve bölgesel işbirliğinin önündeki ana engellerden biri olan Ermenistan-Azerbaycan Yukarı Karabağ sorununun ve bunun yol açtığı bölgesel istikrarsızlığın Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve sınırlarının dokunulmazlığı temelinde barışçıl yöntemlerle çözüme kavuşturulmasına verdikleri önemi ifade etmişler; Ermenistan-Azerbaycan Yukarı Karabağ sorununun çözümünün Avrasya coğrafyasında barış, istikrar ve refahın sağlanması yönünde kayda değer bir ilerleme oluşturacağına dair inançlarını yinelemişlerdir.
25. Kıbrıs'ta BM Genel Sekreteri tarafından belirlenen 2011 yılı sonundan önce bir çözüme varılması amacıyla devam eden BM kapsamındaki çözüm sürecinin başarısına olan desteklerini not etmişler ve huzurlu, güvenli ve müreffeh bir hayata sahip olma isteklerinde Kıbrıs'ta eşit ve kurucu bir ortak olan Kıbrıs Türk halkı ile dayanışma içinde olduklarını ifade etmişlerdir.
26. Afganistan'ın egemenliğine, toprak bütünlüğüne ve ulusal birliğine desteklerini yinelemişler ve bölgesel sahiplenme ilkesine güçlü vurgu yaparak, Afganistan'ın yararı için bölgesel işbirliğinin artırılmasına katkı sağlayacak olan 2 Kasım 2011 tarihinde Türkiye'de düzenlenecek "Afganistan için İstanbul Konferansı" ile

15 Kasım 2011 tarihinde Astana'da gerçekleştirilecek Afganistan Uluslararası Temas Grubu Toplantısı'na olan desteklerini ifade etmişlerdir.

27. Irak'ın egemenliğinin ve toprak bütünlüğünün korunması ve Irak toplumunun ayrılmaz bir parçasını oluşturan Türkmenler de dahil olmak üzere Irak halkının tüm unsurlarının temel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması gerektiğine dikkat çekmişlerdir.
28. Kırgız Cumhuriyeti'nin, 2010 Haziran ayında yaşanan trajik olaylardan sonra Kırgız Cumhuriyeti'nin Güneyinin yeniden imarı yönündeki etkin faaliyetlerini memnuniyetle karşılamışlardır.

V. Sosyal ve Kültürel Konular

29. Üye Ülkeler Parlamentoları arasında koordinasyonu sağlayan yapı olarak TÜRKPA'nın oynadığı önemli rolü takdir ederek 27-28 Nisan 2011 tarihlerinde Astana'da düzenlenen TÜRKPA 2. Genel Kurul toplantısından duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir.
30. Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı'nın (TÜRKSOY) görevi olan ortak değerlerin ortaya çıkarılması, zenginleştirilmesi, yaygınlaştırılması ve tanıtılması ile Türk dünyasındaki ilişkilerin derinleştirilmesi yönündeki çabalarını takdir etmişlerdir.
31. TÜRKSOY'un Eskişehir'i (Türkiye) 2013 Türk Kültür Başkenti olarak ilan etme önerisini desteklemişlerdir.
32. Türk Üniversitelerarası Birliği kurma girişimini, bu tarz projelerin bilimsel kuruluşlar, eğitim kurumları ve bilim insanları arasındaki ilişkileri daha da geliştirdiğini ve ayrıca üniversite öğrencilerine zenginleştirici deneyimler sunduklarını not etmek suretiyle memnuniyetle karşılamışlardır.
33. Türk Devletlerinin kalkınma potansiyellerini ve mevcut araştırma ve geliştirme faaliyetlerini bir araya toplamak ve bu potansiyeli sinerji yoluyla daha da geliştirmek amacıyla "Türk Bilimsel Araştırma Fonu" kurulması konusunda anlaşmışlar ve Sekretarya'yı sözkonusu Fon'un Bışkek Zirvesi'nden önce kurulması için kurumsal işlemleri başlatmaya çağırmışlardır.
34. İklim değişikliği ve çevre konularında, uluslararası platformlar da dahil olmak üzere, işbirliğini geliştirme arzularını beyan etmişlerdir.

35.Su kaynaklarının kapsamlı ve makul kullanımı amacına yönelik uluslararası işbirliğinin gerekliliğini ifade etmişlerdir.

VI. Uluslararası Örgütlerde İşbirliği

36.Avrasya ve ötesindeki olumlu yansımalarıyla kültürlerarası diyalogun ve anlayışın ilerletilmesi bakımından önemli etkileri olacak Türkiye'nin AB üyeliğine olan güçlü desteklerini beyan etmişlerdir.

37.Diğerlerinin yanında İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) çerçevesinde de ortak değerler temelindeki dayanışma ve işbirliğinin güçlendirilmesi gerekliliğini vurgulamışlardır.

38.Türk Konseyi'nin Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı'nın (AİGK-CİCA) Asya kıtasına barış ve istikrar getirme yönündeki çabalarına verdiği desteği vurgulamışlardır.

39.BM Genel Kurulu'nda Türk Konseyi'nin gözlemci statüsünü haiz olmasının iki örgüt arasındaki verimli işbirliğine katkıda bulunacağına olan inançlarının altını çizmişler, bu statünün kazanılmasına kadar bu hususu birlikte takip etmeye karar vermişlerdir.

40.Türk Konseyi ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO) arasında kurulan kurumsal işbirliğini memnuniyetle karşılamışlar ve iki örgütün bölgesel işbirliğinin geliştirilmesine yönelik çabalarına katkıda bulunacaklarını teyit etmişlerdir.

41.Avrupa Konseyi ile diyalog ve işbirliği içinde olma yönündeki ortak iradelerini dile getirmişlerdir.

42.Türk Devletlerinin çıkarlarını çok taraflı platformlarda daha güçlü dile getirmek amacıyla uluslararası örgütlerde ortak pozisyon benimsenmesinin önemine dikkat çekmişlerdir.

43.Bu bağlamda, uluslararası örgütler ve pozisyonlar ile uluslararası etkinliklere yönelik adaylıklar konusunda, Türk Konseyi Sekreteryası vasıtasıyla işbirliği ve eşgüdüm sağlayacaklarını ifade etmişlerdir.

44. Dışışleri Bakanlarını Dönem Başkan'ının başkanlığında uluslararası siyasi konuları değerlendirmek ve tartışmak üzere düzenli olarak toplanmaya davet etmişlerdir.

45. Türk Konseyi Sekreteryası'nın Üye Ülkelerin katıldıkları uluslararası toplantılara gözlemci statüsünde iştirak etmesini uygun bulmuşlardır.

VII. Diğer Konular

46. Kırgızistan'da 10 Ekim 2010 tarihinde yapılan parlamento seçimlerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesini memnuniyetle karşılamışlar ve parlamenter hükümet sisteminin kurulması ile demokratik dönüşümün sağlanmasında Kırgızistan'a olan sürekli desteklerini teyit etmişlerdir.

47. Astana'da 1-2 Aralık 2010 tarihlerinde AGİT Zirvesi ve 28-30 Haziran 2011 tarihlerinde İİT Dışışleri Bakanları Konseyi 38. Oturumuna başarıyla ev sahipliği yapmasından dolayı Kazakistan'ı ve İstanbul'da 23 Aralık 2010 tarihinde 11. ECO Zirvesi ve 9-13 Mayıs 2011 tarihlerinde BM En Az Gelişmiş Ülkeler 4. Zirvesini başarılı bir şekilde düzenlemiş olmasından dolayı Türkiye'yi tebrik etmişlerdir.

48. Kazakistan Cumhuriyeti'nin Türk Konseyi Dönem Başkanlığını üstlenmesini memnuniyetle karşılamış ve Kazak Dönem Başkanlığının, Üye Ülkelerle yakın işbirliği içinde, Türk Konseyi'ne yeni bir dinamizm getireceğine olan güvenlerini ifade etmişlerdir.

49. Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi 2. Zirvesi'nin 2012 yılında "Eğitim, Bilim ve Kültürel İşbirliği" teması ile Kırgızistan'da düzenlenmesini kararlaştırmışlardır.

Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'e, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi 1. Zirvesi görüşmelerini, başarılı bir sonuç sağlanmasını teminen yetkin bir şekilde yönettiği için en derin teşekkürlerini sunmuşlar ve kendilerine gösterilen hüsnü kabul ve konukseverlik ile kusursuz Zirve düzenlemeleri için Kazakistan Halkı ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti'ne duydukları içten memnuniyeti dile getirmişlerdir.

21 Ekim 2011 tarihinde, Aİmatı'da Azerbaycanca, Kazakça, Kırgızca ve Türkçe olarak imzalanmıştır.

Azerbaycan Cumhurbaşkanı

İlham ALİYEV

Kazakistan Cumhurbaşkanı

Nursultan NAZARBAYEV

Kırgız Cumhurbaşkanı

Roza OTUNBAYEVA

Türkiye Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı

Bekir BOZDAG